

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Ärentunaskolan i Uppsala kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Ärentunaskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ärentunaskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.
- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra.
- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11905) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet är processinriktat men sker endast i viss utsträckning genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla egna idéer, göra överväganden och medvetna val innan de framställer föremål. Lärare i båda materialinriktningarna beskriver att arbetsprocesser ofta inleds med att eleverna får se exempel på tidigare elevarbeten och att eleverna får utveckla egna idéer och dokumentera sin planering digitalt. En lärare i materialinriktningen trä och metall berättar att eleverna successivt bygger upp en kunskapsbank som de använder i olika projekt. Läraren ger exempel på att en årskurs först fick genomföra en mindre process där de designade och tillverkade en smörkniv. Eleverna fick i samtal med läraren motivera sina val, göra en prototyp och sedan välja vilket material de ville ha. Därefter arbetade eleverna med ett större förvaringsprojekt där de tillsammans med läraren analyserade olika utföranden och proportioner, gjorde egna skisser, valde material och arbetade med föremålet under en

längre tid. En lärare i materialinriktningen textil berättar att elever i årskurs 9 som exempelvis arbetar med att skapa en luvtröja först får bestämma känslan i designen och sedan göra skisser. Läraren varvar undervisningen med praktiskt arbete och gemensamma genomgångar. Lärare och elever beskriver att lärarna uppmuntrar eleverna att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt. En elev beskriver exempelvis hur hen uppmuntrades av läraren att sy med tätare stygn och göra om arbetet, vilket ledde till ett förbättrat resultat.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån lärarnas stöd till eleverna sker genom dialog och formativ återkoppling. Lärarna uppger att de löpande visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem men att de samtidigt förväntar sig att eleverna ska arbeta självständigt utifrån givna mallar eller instruktioner. Av elevintervjuer framgår att det finns skillnader mellan materialinriktningarna i hur formativ återkoppling ges. Eleverna berättar att lärare i materialinriktningen textil visar hur de ska göra, ställer frågor och för en dialog med eleverna som hjälper dem vidare i sitt arbete medan i materialinriktningen trä och metall ger lärare endast sporadiskt stöd och dialog mellan lärare och elev förekommer sällan. Eleverna berättar vidare att i materialinriktningen trä och metall hänvisas eleverna främst till skriftliga instruktioner i stället för att få ett individuellt stöd. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer i materialinriktningen textil förekom en löpande dialog mellan lärare och elever, medan detta var mer sällsynt i materialinriktningen trä och metall. Lärare i båda materialinriktningarna berättar att de ställer vägledande frågor till eleverna för att eleverna ska behålla initiativet i processen. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer framgick exempelvis att läraren i materialinriktningen textil visade hur elever skulle utföra vissa moment och läraren ställde frågor för att uppmärksamma elever om möjliga lösningar för att fortsätta arbetet.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärarna berättar i intervju att de utmanar alla elever i undervisningen. Till exempel kan de elever som har högre förkunskaper arbeta självständigt utifrån digitala eller skriftliga instruktioner. Dessa elever hinner då fördjupa sina arbeten genom fler detaljer. Elever som behöver mer stöd får tätare hjälp av läraren och arbetar med färre detaljer. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att alla elever i årskurs 7 och 8 utgår från en gemensam basuppgift, men att det finns möjlighet att bygga vidare med mer avancerade moment.

Elever berättar i intervju att de som arbetade med inriktningen trä och metall, till exempel när de gjorde en rörlig mekanism i trä, kunde välja figurer som hade olika svårighetsgrad. Elever uppger även att de i årskurs 7 får möjlighet att arbeta med mer komplexa stygn och mönster inom materialinriktningen textil, och att det finns ett häfte med förslag på mönster och uppgifter i olika svårighetsgrader. Eleverna uppger vidare att i årskurs 9 får de välja mellan att tillverka en svampkorg som är något lättare att göra eller en ask som är mer komplicerad. Eleverna beskriver att lärarna visar tilltro till deras förmåga även när momenten är utmanande. I materialinriktningen textil får eleverna till exempel arbeta med mer komplexa stygn och mönster. I materialinriktningen trä och metall utmanas eleverna genom att använda mer avancerade verktyg, bland annat vid tillverkningen av en rörlig mekanism i trä och när de provar att hyvla med fals.

Arbetsformerna varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever och utveckla lärandet. Lärarna uppger att de låter eleverna arbeta både enskilt och tillsammans. Till exempel berättar lärare och elever att eleverna stöttar varandra i kortare övningar. I vissa moment arbetar eleverna i par, vilket främst sker i samband med teoretiska uppgifter, till exempel när de arbetar med en livscykelanalys i materialinriktningen textil. Lärarna berättar vidare att om en elev ligger före kan eleven stötta en kamrat som inte kommit lika långt. Vid sådana tillfällen styr läraren aktivt vilka elever som kan hjälpa varandra. Av elevintervjuer framgår att samarbete mellan eleverna förekommer vid behov. Eleverna beskriver exempelvis att de kan hjälpa en klasskamrat att såga om någon blir trött i armen, eller hålla i plankor när de ska sågas. Eleverna uppger att de kan stötta varandra när någon vet hur ett moment ska utföras. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgick också att eleverna uppmuntras av lärarna att hjälpa varandra. Elever hjälper exempelvis varandra att lägga ihop tygbitar och en elev visar och förklarar för en annan elev hur tygets form kommer att förändras när hen syr ihop det.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen i viss utsträckning innehåller moment där eleverna reflekterar över sin arbetsprocess och resultat tillsammans med lärare.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån eleverna får reflektera löpande över sin arbetsprocess för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Reflektionerna sker främst genom muntliga samtal under lektionerna och genom elevernas digitala slöjddagböcker, där de dokumenterar sin process med texter och bilder. Lärarna beskriver att den muntliga dialogen är det viktigaste

verktyget för att få eleverna att reflektera, och att samtalen utvecklas i takt med att eleverna blir äldre. I årskurs 9 kan eleverna föra mer avancerade resonemang än i årskurs 7, och lärarna ger exempel på hur elever får analysera misstag, såsom när ett arbete behöver göras om, och formulera vad de lärt sig av situationen. Lärarna betonar också att reflektion blir mer meningsfull längre in i arbetsprocessen, när eleverna tydligare kan se helheten i sitt arbete. I elevintervjuer framkommer samtidigt att det finns skillnader mellan materialinriktningarna gällande hur ofta läraren reflekterar tillsammans med eleverna. Eleverna uppger att i materialinriktningen textil samtalar lärare kontinuerligt med eleverna och ställer frågor om deras arbetsprocess, medan lärare i materialinriktningen trä och metall sällan ställer frågor till eleverna under arbetets gång. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att det finns skillnader mellan materialinriktningarna. I materialinriktningen textil rör sig läraren kontinuerligt mellan eleverna och för dialog om deras pågående arbete, medan detta sker mer sporadiskt i materialinriktningen trä och metall. I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna dokumenterar reflektioner efter varje lektion i en slöjddagbok, där frågor ska stödja deras analys av arbetsprocessen. Av elevintervjuer framgår dock att lärare i materialinriktningen trä och metall sällan följer upp eller reflekterar tillsammans med eleverna kring deras skriftliga resonemang. I materialinriktningen textil sker däremot skriftlig återkoppling kring resultat och arbetsprocess i slöjddagboken.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Av läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Skolan ska även ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen

förmåga.¹ Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att eleverna ska i arbetet ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet. På så sätt ska undervisningen väcka elevernas nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material, hantverkstekniker och uttryck, samt att ta sig an uppgifter på ett kreativt sätt. Innehållet i undervisningen inom "slöjdens arbetsprocesser" handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får stöd genom dialog i form av formativ respons av lärarna. Det stöd som eleverna får i materialinriktningen trä och metall sker sporadiskt och dialog mellan lärare och elev förekommer sällan. Eleverna hänvisas främst till skriftliga instruktioner i stället för att få ett individuellt stöd. Genom att eleverna får löpande stöd av läraren i form av dialog och formativ respons tydliggörs för eleverna vad de redan kan och de kan få strategier för att komma vidare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan

¹ Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvalitet i utförande och resultat.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna sällan får reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren i materialinriktningen trä och metall. Eleverna får huvudsakligen möjlighet att reflektera enskilt i sin loggbok utan respons från läraren. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna tillsammans med läraren regelbundet får reflektera över arbetsprocessen och resultatet på olika sätt och vid olika tillfällen utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med lärarna.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen endast i viss utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskap om olika slöjdmeter som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån eleverna ges möjlighet att i undervisningen lära sig mer om egenskaper hos olika material samt dess påverkan på miljön. I intervjuer med både lärare och elever framkommer att elever framför allt i materialinriktningen textil arbetar med moment som syftar till att öka deras kunskaper om hållbar utveckling. Lärare uppger till exempel att elever i årskurs 9 genomför en livscykelanalys där de väljer ett plagg och följer hela kedjan från råvara till återvinning. Lärare beskriver vidare att eleverna analyserar vad som krävs för att tillverka exempelvis ett par jeans, såsom behovet av bomull, och vilka miljömässiga konsekvenser som uppstår i de olika stegen. Lärare i materialinriktningen trä och metall uppger att hen samtalar med eleverna om val av material inför att de ska börja med ett projekt och vilka egenskaper olika träslag har. Läraren beskriver att eleverna får resonera kring kostnader för olika material, såsom björk och mahogny, men att de inte samtalar om vilken miljöpåverkan olika material har. I elevintervjuer bekräftas att i materialinriktningen textil samtalar läraren om olika materials miljöpåverkan, exempelvis att bomull kräver mycket vatten vid produktion och att siden har en betydande miljöpåverkan. Eleverna uppger att sådana samtal sällan sker i materialinriktningen trä och metall.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Lärare i materialinriktningen trä och metall berättar exempelvis att hållbarhetsperspektivet blir centralt genom val av material och slöjdmeter. Läraren ger exempel på att i årskurs 9 gör eleverna en limfog och att de då samtalar om varför de gör det och vilka fördelar som finns med denna metod. Eleverna ger exempel på hur hållbara slöjdmeter lyfts fram i undervisningen i båda materialinriktningarna. De beskriver att svampkorgar och rörliga mekanismer i trä tillverkas med pluggar för att konstruktionen ska hålla längre. En elev uppger även att de exempelvis får lacka vissa föremål för att göra dem mer hållbara. I materialinriktningen textil får eleverna lära sig att använda olika stygn som ger ökad hållbarhet. Vid Skolinspektionens lektionsobservation visar läraren i materialinriktningen textil eleverna vilken typ av stygn som de bör använda för att luvtröjorna som de tillverkar ska bli välgjorda.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna i viss utsträckning får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger endast eleverna vissa tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön, vilket begränsar eleverna i att göra egna val av metoder kring resurshushållning. Eleverna uppger att lärarna ibland uppmärksammar dem på hur de kan använda material mer resurseffektivt, exempelvis genom att placera mönsterdelar nära tygkanten för att minska spill. I båda materialinriktningarna används rester och spillbitar, och eleverna berättar att spruckna träbitar ibland kan lagas genom att använda mindre delar. Lärarna berättar även att lagningsprojektet "Fixa grejen" bidrar till att stärka elevernas förståelse för hållbarhet genom att de får arbeta med reparation och återbruk. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår dock att det är lärarna som avgör vilka metoder som eleverna ska arbeta med i båda materialinriktningarna. Eleverna uppger i intervju att de varken har fått göra egna val av material eller fått reflektera över olika metoder utifrån kvalitet eller miljöpåverkan. I stället har materialvalen främst styrts av estetiska aspekter. Lärarna berättar exempelvis att de väljer material utifrån vad som anses passa bäst för produkten, medan elevernas val begränsas till exempelvis vilket tryck de önskar på tyget. Elever uppger vidare att de inte alltid förstår syftet med att tillverka vissa slöjdföremål.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den

egna livsstilen betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁴ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att i materialinriktningen trä och metall utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om olika material och hur dess ursprung och framställning påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Skolverket har material som kan användas i detta ⁶

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av

⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

⁶ [Undervisning i slöjdämnet | Lärportalen | Skolverket](#), hämtad 2026-03-31.

det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast vid vissa tillfällen ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får reflektera över arbetsprocess och resultat samt möjlighet att därefter själva välja metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar även till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis återbruk, reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

⁷ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjddämnet

Granskningen visar att rektorn i viss utsträckning organiserat slöjddämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att elever i årskurs 9 får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning. Rektorn uppger att samtliga elever läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 och att slöjdgrupperna i dessa årskurser är könsblandade. Inför årskurs 9 får eleverna däremot välja materialinriktning och av intervjuer med såväl rektorn som lärare och elever framgår att valet inte är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärarna berättar att eleverna väljer materialinriktning fritt och att lärarna inte alltid kan tillgodose elevers önskemål på grund av att elevgrupperna blir för stora samt att det är platsbrist i slöjdsalarna. Lärarna uppger att de inte har utmanat eleverna i sina val utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Elever i årskurs 9 uppger att de flesta elever har valt materialinriktning utifrån vilken lärare de tycker är tydligast i sin undervisning. Rektorn uppger att det är fler pojkar jämfört med flickor som väljer materialinriktningen trä och metall, men att skillnaden är marginell. Eleverna uppger att ingen vuxen på skolan har samtalat med dem om hur de kan tänka inför valet eller lyft något utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Rektorn uppger vidare att hen är osäker på vilka material som flickor och pojkar får arbeta med och om flickor och pojkar får möjlighet att prova en kombination av material. I lärarintervjuer framkommer att såväl flickor som pojkar får arbeta med material från båda materialinriktningarna, men att de inte har fått möjlighet att prova på en kombination av olika material.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar till viss del med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. I lärarintervju framkommer att arbetet inte sker på ett strukturerat sätt utan uppstår främst spontant. En lärare beskriver att hen ibland delar erfarenheter från sitt tidigare arbete inom möbelsnickeri när elever visar intresse. Flera lärare uppger att jämställdhetsfrågor framför allt tas upp i samband med introduktionen i årskurs 7, exempelvis genom historiska beskrivningar av hur kvinnor och män traditionellt har arbetat med olika former av slöjd. En lärare beskriver att hen vid ett tillfälle lyft stickningens roll kopplat till politiska rörelser i Chile, och en annan lärare beskriver att hen presenterat en manlig designer som del av ett arbetsområde. Lärarna kan i övrigt inte

ge exempel på att de aktivt utmanar elever att göra icke-traditionella val. Lärare uppger att teoretiska inslag kring jämställdhet ofta nedprioriteras på grund av tidsbrist och att fokus i undervisningen i hög grad ligger på det praktiska arbetet. Eleverna uppger att jämställdhetsperspektivet sällan behandlas i slöjdundervisningen. Samtliga elever uppger att de har lika möjligheter att tillverka samma föremål, men att lärarna inte pratar om framtid, yrkesval eller traditionella könsroller. Eleverna uppger också att lärarna inte utmanar dem att göra sådant som traditionellt uppfattas som "kvinnligt" eller "manligt".

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁸ Av kursplanen i slöjd framgår att eleverna i årskurs 7–9 ska få prova materialen metall, textil, trä och andra material. Eleverna ska även få prova materialens kombinationsmöjligheter med varandra.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som eleverna i årskurs 9 gör varken är

⁸ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

medvetet eller underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vidare har varken flickor eller pojkar fått möjlighet att prova olika materials kombinationsmöjligheter. Genom att rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas. Om elever ges möjlighet att prova olika materials kombinationsmöjligheter kan såväl flickors som pojkars nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material öka.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt att både flickor och pojkar får prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra.

Utvecklingsområde 6

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare endast till viss del lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Dessutom sker sådana samtal endast spontant och inte som inplanerade moment. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster

¹⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹¹

På Skolinspektionens vägnar

X Anna-Carin Kostic

Beslutsfattare
Signerat av: Anna-Carin Kostic

X Janette Örning Alm

Föredragande
Signerat av: Janette Örning Alm

I handläggningen av ärendet har även utredaren Christina Wallin deltagit.

¹¹ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-09

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Årentunaskolan den 24 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Janette Örning Alm och Christina Wallin.

Skolenheten är en kommunal skola i Uppsala kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går 377 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹²

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹³ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁴

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹⁵

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁶

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁷ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹² 26 kap. 20 § skollagen.

¹³ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁴ 1 kap. 5 § skollagen.

¹⁵ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁷ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁸

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁹

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁹ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²⁰

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.²¹

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.²²

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²³

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

²⁰ Ibid.

²¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁴

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁵

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁶ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁷ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁸

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁵ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁶ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁷ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁸ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁹

²⁹ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.